קונטרס

אודות

משניות מבוארות

להודיע

מי המחבר ! ממי יש לו הסכמה !

ממי מביא בפירושו ! ע"י מי נדפס !

אב תשמ"ח

דברים אחדים מהמוציאים לאור

בראותינו גודל המכשלה, שהרבה לומדים ב"המשניות מבוארות", בלא יודעים עד היכן הדברים מגיעים, ולא יודעים טבעו ומהותו של המחבר ולאן השתייך ומה מעשהו, [ובאמת מעת שנתפרסם קצת מי היה המחבר התנזרו הרבה מלימוד בו ומלהחזיקו בבית], ראינו לנחוץ לפרסם בקונטרס כדי שיודע לכל, אודות המחבר, מי היה ומה מעשהו ! מאינצקלאפידיע של המזרחי, ומחוברת של בני עקיבא ששם כותב תלמיד שלו קצת הספד אחר מיתתו. וכן הננו מבררים ממי מביא בפירושו ומה מהותם. גם מדפיסים אנו בקונטרס בפני עצמו מספרי רבותינו ומפי השמועה, בענין לימוד בספרים ממחברים ומדפוסים שאינם הגונים, ומכ"ש רשעים ומינים, ובפרט מדריכי ומנהיגי המינים, כגון קהתי.

עפ"י עצת הרבנים והאדמורי"ם שליט"א אנו מתרגמים באידיש מה שנדפס אודותו היות שהרבה דברים אינם מובנים, עפ"י מה שנכתב בלשונם הטמא, גם אין ידוע אצל יראי ד' חברותיהם ומוסדותיהם. גם אמרו הרבנים הגאונים שליט"א שאין מהצורך שהם יכתבו פסק לאיסור שדי והותר מדי הוא לפרסם דברים אלו שכותבים אנשי המזרחי עליו ולמי שאין מועיל זה ח"ו כבר אין מה לדבר אליו. אולם נביא בקונטרס זה רשימה מהרבנים הידועים לנו עד כעת, שפסקו לאיסור גמור להשתמש בו.

גם זה ראוי להזכר כאן שהרבה מיראי ה' התנזרו תיכף מהחיבור הלז בהבטם הראשונה מבחוץ ומבפנים, שאין ספר זה ראוי ליראי ה' וללימוד התורה תורת ה', [ובפרט בראותם בעמוד הראשון שם המחבר ששינה שם המשפחה שלו לעברית, ובהסתכלם להלן רואים שנדפס על ידי המוסד הטמא היכל שלמה, ואח"כ רואים שאין כאן הברטנורא ולא שום פירוש קדמון, אשר על אלו הדברים באמת אין מקום לבע"ד לחלוק], אבל אם לדינא יש מקום לבע"ד לחלוק ע"ז, אבל על מה שנתגלה מהות המחבר ומעשהו זה הוא כבר מעיקרא דדינא ומחיוב כל א' וא' לפרוש ממנו, ונוגע כבר לשורש ועיקר כל היהדות היהודות.

המוציאים לאור

מי המחבר

הא לך "קאפי" מאינצעקלאפעדיע של הציונות הדתית (היינו מזרחי), כרך 5. עמודים 62 - 65.

ובקיצור זה היה המחבר "ציוני דתי"

קהתי, פנחס

כפר סמוך לרובנה (מחוז ווהלין), ז' אלול תר"ע (1910) —
ירושלים, א' טבת תשל"ז (1977).

בן רב קהת, מחשובי חסידי טריסק.

בבית אביו ספג אוירה של לימוד תורה וחסידות. עד גיל שש עשרה למד בקלויז החסידי ובישיבות שבמחוז מגוריו. בשנת תרפ"ו עבר לווארשה ולמד בבית המדרש לרבנים "תחכמוני". שם סיים חוק לימודיו בשנת תרצ"ב והוסמך לרבנות. את לימודיו מימן ע"י עבודות שמירה בלילות ומתן שיעורים פרטיים.

תוך כדי לימודיו הצטרף לפעילות ב"השומר הדתי" וב"החלוץ המזרחי". לאחר סיום לימודיו, התמסר לעבודה תנועתית אירגונית והקים סניפים של "החלוץ המזרחי" וקנים של "השומר הדתי" ברחבי פולין. ארבע שנים (תרצ"ב—תרצ"ו) היה חבר ההנהלה הארצית של "השומר הדתי". אירגן וריכז סמינריונים למדריכים ופעילים, כאשר עיקר הדגש הושם על חינוך להגשמה

אישית ולעליה ארצה. בשנים תרצ"ה—תרצ"ו עבד במחלקת ההכשרה של "החלוץ המזרחי" והוציא לאור חוברות הדרכה וחומר ספרותי תנועתי.

עלה ארצה בשנת תרצ"ו ולמד באוניברסיטה העברית מתמטיקה, פיסיקה, פילוסופיה וקבלה. הפסיק לימודיו והחל לעסוק בהוראה בבית־הספר למלאכה של המזרחי בתל־אביב.

בארץ פעל במסגרת "בני עקיבא" ובשנת תרצ"ז נבחר להנהלה הארצית של האירגון וריכז את מחלקת ההדרכה. באותה תקופה, הקים במסגרת סניף בנ"ע בתל־אביב את "הגרעין" של צעירים וצעירות, אשר התלכדו סביבו במגמה ליצור חברה מתוקנת בעלת ערכים. חברי הגרעין בהדרכתו ובהנחיתו, טיפחו יחסי חברות אמיתיים תוך הקפדה על קיום מצוות בכלל ומצוות חברתיות — בפרט. בתפקידו כמרכז מחלקת ההדרכה הוציא לאור סידרת חוברות הדרכה.

בניסן ת"ש הצטרף לסגל העובדים ב"קופת מילווה" של הפועל־המזרחי. מאז עד פרישתו לגימלאות בשנת תשל"ה, עבד בקביעות בבנק בתפקידים שונים ובעיקר בביקורת פנימית.

בשנת תשי"ג נבחר לועד־הפועל של הפועל־המזרחי מטעם סיעת "חזון והגשמה" ועמד בראש המחלקה לנוער. מתוך אמונה, כי העבודה החינוכית חייבת להתרכז סביב לימוד התורה — הציע למחלקתו לפרסם קונטרסים ללימוד המשנה וההלכה היומית. מאז החל את מפעלו לחיבור פירוש למשניות — לו הקדיש את כל מרצו.

בשנת תשי"ח יצא לשש שנות חופשה ללא תשלום מעבודתו בבנק המזרחי לצורך עריכת הקונטרסים והכנת ביאורו למשניות. עד מהרה התגלה כוחו הגדול בהסברה וביכולתו לחבר פירוש משניות השווה לכל נפש.

פירוש המשניות שלו "המשנה המבוארת" תחילתו בקונטרסים שבועיים. מגמת הקונט־

מי המחבר

64

רסים היתה לאפשר לכל אדם מישראל לעסוק בלימוד תורה בכל שעה. פירושו למשנה הינו למעשה תמצית מעובדת מפירושיהם של גדולי המפרשים וכהגדרתו: "לא חידושי פירושים, אלא תמצית פדגוגית־פופולרית של המשנה, מבוארת על יסוד הגמרא ועל פי מפרשיה". הפירוש מצטיין בשפה ברורה, במשפטים קצובים ומפוסקים ורציפות בין הפיסקאות השונות — דבר המקל רבות על המעיין. כל מסכת נפתחת בפתיחה תמציתית, בה מבוארים עיקרי המסכת וכל פרק בהקדמה קצרה שמטרתה להעמיד את המעיין על מקורם וביאורם של העניינים הנדונים.

בתום מחזור של שש שנים, בשנת תשכ"ד, סיים את פירושו למשניות ושנתיים לאחר מכן יצאה לאור המהדורה הראשונה של "המשנה המבוארת" בשנים עשר כרכים. מאז יצאו לאור מהדורות אחדות. מפעלו זה זיכהו בפרס לספרות תורנית ע"ש הרב קוק זצ"ל, שהוענק לו בשנת תשכ"ז ע"י עיריית תל־אביב. נוסף ל"משנה המבוארת" הכין ספרון מיוחד של ראשי תיבות לכל סדרי המשניות. הספרון נועד להקל על שינון בע"פ של סדר המשניות.

מאז סיום עבודתו על הפירוש למשניות היה נתון בעבודות ספרותיות שונות. לבקשת מערכת "דעת מקרא" (המפעל לפירוש התנ"ך שבהוצאת "מוסד הרב קוק") הכין דוגמא לפירוש על התורה. הדוגמא היתה בת שני פרקים: פרק אחד דן בחלק הסיפורי של התורה ("ראשית הופעת אברהם אבינו") ופרק שני עסק בחלק ההלכתי שבתורה (פרשת עבד עברי). דוגמא זאת יצאה לאור ע"י המשפחה בחוברת מיוחדת במלאות שנתיים לפטירתו. כן עסק במתן שיעורים והרצאות בחוגי לימוד קבועים. סבל ממחלת לב ואף עבר ניתוח לב פתוח במרכז רפואי בארה"ב.

ידע נגן וחיבר שלשים וחמשה לחנים חסידיים למילים מן המקורות. פעמים אחדות אף זכה בפרסים ראשונים בתחרויות שירה חסידית.

65

כנס לומדי המשנה היומית, תשכ"ג; הראי"ה הלוי הרצוג והרש"י זוין בחוברת פירסומית להפצת הקונטרסים בהוצ' היכל שלמה; נימוקי ועדת הפרס לספרות תורנית של עיריית תל־אביב ע"ש הרב קוק, תשכ"ז; "הצופה" ב' שבט תשל"ז; "עמודים" גליון 376, שבט תשל"ז; "ניב החברה" מס' 508; "שנה בשנה" תשל"ח; נפש להרב פנחס קהתי זצ"ל בהוצאת בני המשפחה, תשל"ט.

א.פ.

הקטע האחרון הוא המקורות שמשם נלקח הידיעות האלו. גם זה לבד די לראות מהות המחבר.

מי המחבר

זה הוא "קאפי" מחוברת של בני עקיבא, כאן כותב תלמיד שלו, קצת אדותו, אחר מיתתו.

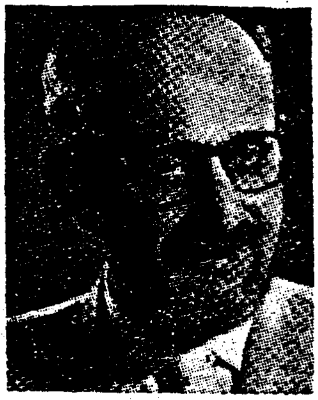

לזכר נעדרים

פ. קהתי ז"ל

פנחס (גכטמן) קהתי ז"ל, היה מורה, מתמטיקאי, מנהל חשבונות, סופר, שליח צבור, מלחין ובעל מנגן, חסיד, תלמיד חכם, חבר ומחנך.

פגשתי בו בראשונה בשנת תרצ"ז בהיותו מורה ללמודי קודש ולמתימטיקה בבי"ס למלאכה של המזרחי ביפו—ת"א. כבר אז חשתי כתלמיד כי היה לא רק מורה אלא מחנך וחבר לכל תלמיד. סגנון דיבורו החברי והניגון שליווה את דיבורו היה ידידותי ועם זאת סמכותי.

פרשה מיוחדת היתה פעילותו בבני־עקיבא סניף תל־אביב. הוא הקים את ה„גרעין". זה לא היה גרעין קבוצי או כדומה. זה היה גרעין של מספר צעירים וצעירות אשר התלכדו סביבו במגמה ליצור חברה מתוקנת. הוא היה ה„רבי" והחבר, סביבו התלכדו כעשרה בני נוער אשר התאספו מדי יום ביומו ללימוד ולשיחה. הם רצו לתקן את העולם וההחילו בתיקון הפרט, בתיקון עצמם. חברי הגרעין טיפחו יחסי חברות אמיתיים, תוך הקפדה על קיום מצוות בכלל ועל המצוות החברתיות בפרט, כגון עזרה לזולת, מניעת רכילות, לשון הרע, הלבנת פני חבר וכד',

במרוצת הזמן קיבלו על עצמם חברי הגרעין בראשות פנחס את הרכוז וההדרכה של בני־עקיבא בתל־אביב. פנחס שימש גם חבר ההנהלה הארצית של בני־עקיבא ומנהל מחלקת ההדרכה שלה. במרוצת הזמן אנו פוגשים בו כעובד בבנק של הפועל המזרחי. כאשר הפועל המזרחי רצה לשים דגש על עבודת נוער, העמיד את פנחס בראש מחלקת הנוער של התנועה. אבל פנחס לא היה איש מנגנון ובודאי לא פוליטיקאי. הוא הציע להנהלת המחלקה שלו להוציא קונטרסים ללימוד המשנה היומית וההלכה היומית. לדעתו, העבודה החינוכית בנוער של תורה ועבודה, חייבת להתרכז סביב לימוד התורה. היה נאה דורש ונאה מקיים. הקדיש כל מרצו ויכולתו האינטלקטואלית בהכנת הקונטרסים, כאשר בני ביתו ורעייתו שתבל"א רחל, עוזרים יחד עם אנשי המחלקה בועה"פ בהגהות, בניקוד, בעריכה ובמשלוח. הוא משקיע עצמו בחיבור הפירוש למשניות השווה לכל נפש וכאשר מסיים עבודתו בועה"פ, „היכל שלמה" קיבל תחת חסותו את המשך הוצאת הקונטרסים אשר היוו את היסוד למפעל חייו של פנחס ז"ל.

ה„משניות מבוארות" אשר הפכו במשך שנים מועטות לנכסי צאן ברזל של כל ספריה יהודית בארץ ובתפוצות. בהירות סגנונו, דייקנותו, כושר ההבעה שלו, נסיונו בהוראה, דבקותו במטרה ועל הכל ידיעתו ואהבתו את התורה, עשוהו למפרש המשנה של דורנו. כאשר סיים את הוצאת הקונטרסים למשניות, כינס אנשי חינוך ומעשה, והעלה לפניהם רעיון להוציא קונטרסים להלכה אשר אותם עמד לכתוב מחדש, ולא רק לבאר ספר הלכה מסוים.

הוא לא מצא עידוד להצעתו, וחבל! לכן חזר לעבודתו השקטה בבנק המזרחי לאחר שובו מחופשה שקיבל למען חיבור המשנה המבוארת.

בחיפושו אחרי הגשמת חזון תורה ועבודה ניסה להצטרף לקבוץ הדתי ובחר ביבנה כביתו. הוא בחר בדרך זו כאשר כבר היה מטופל במשפחה ובריאותו היתה רופפת, אולי בשל כך הנסיון לא עלה יפה.

פנחס גילם בגופו הצנום, כח נפשי עצום ובעיקר נשמה יהודית גדולה. בלכתו אבד מחנך גדול לדור — איש אשר תוכו כברו, איש אשר העמיד רבבות תלמידים לתורה שבע"פ. שימש דוגמא באורח חייו הצנוע ובפעילותו הרב גונית לכל חבריו שהכירוהו והוקירוהו. פרשת חייו המופלאה, מ„תחכמוני" בוורשה, דרך כל תחנות חייו בארץ עד לביתו האחרון בירושלים, ראויה להכתב ולהמסר לדורות הבאים.

יעקב דרורי
קב' סעד

מי המחבר

איבערזעצונג אויף אידיש, ווער און וואס איז געווען דער מחבר פון דעם משניות מבוארות, - און וואס איז געווען זיין געטועכטץ.

דער באשרייבונג אויף עם איז גענומען פון דער מזרחיסטישע אינציקלאפעדיע, וואס דארט ווערט באשריבען אלע זייערע מזרחיסטען. קוק זייט 2 3 4, פון דעם קונטרס (דארט זעהט מען אויך ווי אזוי ער האט אויס גיזעהן)

פנחס קהתי*, א זין פון ר' קהת א טריסקער חסיד.

אין זיין טאטענס הויז האט עהר גילעבט אין אטמאספער פון תורה אין חסידות. ביז די זעכצעהן יאהר האט עהר גילערנט אין דעם חסידישען קלויז און אין די ישיבות פון זיין געגענט. אין יאהר תרפ"ו איז עהר אריבער קיין ווארשא אין גילערנט אין "בית המדרש לרבנים[1] "תחכמוני"[2]. דארט האט עהר גראדואירט אין יאהר תרצ"ב, אין גיווארען מוסמך לרבנות.[3]

אין צוזאמענהאנג מיט זיין לערנען האט עהר זיך איינגעשלאסען און איז גיווען טעטיג אין די ארגאניזאציעס "השומר הדתי"[4] "החלוץ המזרחי".[5] נאכען פארענדיגען זיין לערנען, האט עהר זיך איבערגעגעבען צו באוועגונג ארגאניזאציע ארבעט און אויפגישטעלט פיליאלעס (בראנטשען)[6] פון דעם "החלוץ המזרחי" און ינעסטען' פון דעם "שומר הדתי" אין פוילן. פיהר יאהר (תרצ"ב - תרצ"ו) איז עהר גיווען מיטגליד פון די לאנדס הנהלה פון דעם "שומר הדתי". עהר האט ארגאניזירט און קאנצעטרירט סעמינאריונען פאר (מדריכים) אהנפיהרערס און עסקנים, לייגענדיג דעם עיקר פונקט אויף חינוך צו פארווירקליכען זעלבסט עולה זיין קיין ארץ ישראל. אין דיא יאהרען תרצ"ה - תרצ"ו האט עהר געארבעט אין די אפטיילונג פון דעם "חלוץ המזרחי" וואס האט זיך באפאסט מיט צו גרייטען די יוגענט צו לאנד ארבייט אין ארץ ישראל[7], און עהר האט ארויס געגעבען הדרכה העפטען.

עהר איז גיפארען קיין א"י אין יאהר תרצ"ו און האט גילערנט דארט אין די "אוניברסיטה העברית"[8], מאטימאטיק, פיזיקע, פילוסופיה, און קבלה[9].

---

* זיין פאמיליע נאמען איז גיווען גאכטמאן, און עהר האט פארענדערט זיין נאמען אויף עברית קהתי

1. בית מדרש לרבנים, אליין איז שוין גענוג, דאס מיינט א "קאלעדזש" פון רבנים.

2. און תחכמוני איז דער מזרחיסטישער קאלעדזש. נאוועמינסקער רבי פון פולין האט איבערגעגעבען, אז דער תחכמוני איז גיווען פון שטארק לינק מזרחי, ר"ת תפילין האט מען דארט נישט גילייגט, רש"י תפילין איז אספק.

3. ד.מ. קאלעדזש רבנות

4. 5. דאס זענען נעמען פון די מזרחיסטישע אפיקורסישע חברות.

6. ד.ה. נישט נאר ער איז גיווען פאר זיך אן אפיקורס, נאר ער איז גיווען א אנפירער, און אריין גישלעפט א סאך הייליגע יודישע קינדער אין שמד פין ציונות-מזרחי, און זיי פארהארגעט לעולם ועד.

7. ד.ה. עהר האט אויך גיהאט א חלק און געטועטן די מעשה הכפירה הציונות און געטון אז אנדערע זאלען פארען צו א"י לשם ע"ז, און אויך די מענטשען זאלען מטמא זיין א"י.

8. אוניווערזיטעט אליין איז שוין אויך גענוג. אבער אוניברסיטה העברית, איז גאר אצווייטע זאך.

מי המחבר

פון דארט איז עהר אריבער, און איז געווארן א לערער אין די ארבעט שולע אין תל אביב.

אין א"י האט עהר געארבעט אין די ראמען פון די מזרחי יוגענט "בני עקיבא"[5], אין און יאהר תרצ"ז איז עהר געוועהלט געווארן צו זיין א מיטגליד אין די לאנדס פארוואלטונג (הנהלה הארצית) פין "בני עקיבא". און האט קאנצעטרירט די אפטיילונג פון הדרכה.

אין יענער צייט האט עהר געגרינדעט און אויפגעשטעלט אין די ראמען פין די בראנטש "בני עקיבא" אין תל אביב, דעם "קערענדעל" פון יונגען און מוידען[10], וואס האבען זיך צוזאמען געקומען ארום עהם[10], מיט דעם ציל אויפצושטעלען אגעקליבענע גרופע פון אידיאליסטען, די מיטגלידער פון דעם "קערענדעל" אונטער זיין הדרכה האבין אנטוויקעלט אמתדיגע פריינדשאפט באציאונגען צוזאמען מיט מקפיד זיין אויף מקיים זיין מצוות בכלל, און געזעלשאפט מצוות בפרט. און זיין אויפגאבע אלס צענטער פון אפטיילונג פון הדרכה, האט עהר ארויס געגעבען א רייע פון הדרכה העפטען.

אין יאהר ת"ש איז עהר אריין ארבעטען אין "קופת מילווה"[11] פון הפועל המזרחי, פון דעמאלס ביז עהר איז גיגאנגען אויף פענסיא אין יאהר תשל"ה, איז זיין באשטימטע ארבעט געווען אין באנק, אין פארשידענע אויפגאבעס, און בעיקר און אינערליכע קאנטראל.

דער אוניברסיטה העיברית, איז סיי מיט די לימודי הכפירה און סיי מיט עובר זיין עבירות חמורים ערגער ווי אלע אוניווערזיטעטן, - ביים עפענונג פון די אוניווערזיטעט, האט דער בית דין פון ירושלים מיטעו אב"ד רבי יוסף חיים זאננענפעלד זצ"ל אויס גערופען - דריי טעג פון אבילות [טרויער] און זאגען תיקון חצות - [אפילו און חודש ניסן], (קוק נאך אין ספר מרא דארעא ישראל, כרך ב' עמוד קי. און משכנות הרועים, כרך ב' עמוד תמז)

און אזוי שרייבען זיי און זייער רופינג, וואס הייבט זיך אהן "דער קול-געשריי פון מיין פאלק"

...די שולעס (פון די ציונים) זענען ערגער מיט אסאך מדריגות פון די שולעס וואס זענען אויפגישטעלט גיווארען בעיה"ק דארך די פרייע אין די פריערדיגע תקופה וואס אוזערע פריערדיגע הייליגע גאונים זצ"ל האבען געפאסקענט א איסור און חרם אויף זיי און אויף אלע שולעס וואס וועלען זיין און הייליג לאנד ביז ביאת משיח צדקנו.

און דאס לעצטע [די אוניברסיטה העיברית] איז נאך שווערער פין אלעס. וואס נאך די שולעס וואס זיי האבען אויף-געשטעלט זאגען זיי אויף-צושטעלען א "הויך שולע" וואס מיטען נאמען אוניברסיטה טוען זיי עס רופען..."אונזער הארץ אונזער הארץ, [איז] אויף די תמימותדיגע נפשות וואס וועלען איינגעזינקען ווערען אין "די דאזיגע הויז"... עס איז נישט קיין ספק אז דאס אויסרייסען די תורה און די יודישע געזעצען אין די הייליגע שטאט טוט דערווייטערען די אמתע גאולה.

און יעדער יודישער מענטש און דער פונק פון זיין נשמה איז איינגעווארצעלט באמונת ה' ובתורתו, אז נאר דאס איז אונזער לעבען, זאל טרויערען און די דריי טאג פון די עפענונג פון די אוניווערזיטעט אויף דער חורבן בית המקדש וואס איז נישט אויף גיבויעט אין אונזערע טעג. און יעדער איינער זאל זאגען תיקון חצות ביז השי"ת וועט זיך דערבארעמען אויף אונז אויס צורייסען "די עבודה זרה" פון דער אייבערשטערס הויז.

9. קבלה אין אוניווערזיטעט, דאס איז שוין נישט צו באשרייבען, נעמען די הייליגסטע זאך, וואס רובא דרובא מענטשען טארען נישט צורירען צו דעם, אין עס ארייַנשטעלען, אין די גרעסטע טפעניש פין די טומאה אין כפירה אוי ואבוי, וויי איז צו די אויגען וואס זעהן אפילו נאר געשריבען אזא זאך. און אויך איז אין דעם נכלל די גרויסע כפירה [וואס מזרחי מיום הווסדה איז גיגאנגען אויף דעם דרך], צו מאכען די תורה אין בפרט קבלה, אזוי וויא להבדיל אלע חכמות חיצונית, און נישט אזוי וויא דער אמת איז, אז תורה וואס איז תורת אלקים איז גאר א אנדערע זאך, א אנדערע מציאות, פון אלע חכמות.

10. דאס איז איינס פון די פירות אונד די בילדער פון מזרחי און פון דעם מחבר פון משניות מבוארות, קהתי, און אזא תורה האבען זיי גילערענט.

11. נאמען פון א מזרחיסטישע באנק.

מי המחבר

אין יאהר תשי״ג איז עהר ערוועלט גיווארען צו דיא עקזעקוטיווע ״וועד הפועל״ פון הפועל המזרחי אלץ פארשטייער פין די סעקטע ״חזון והגשמה״[5] און איז גישטאנען און הויפט פון די יוגענט אפטיילונג. דורך זיין איבער צייגונג אז דיא אויפצואונגס ארבייט מוז זיך קאנצעטרירען ארום למוד התורה[12], האט עהר פארגעשלאגען פאר זיין אפטיילונג ארויס געבען העפטען פון משנה און הלכה איינגעטיילט אויף יעדען טאג. פון דעמאלס אהן האט עהר אנגעהויבען זיין ווערק צו דעם פירוש משניות וואס צו דעם האט עהר אוועק גיגעבען זיין גאנצע אנערגי.

אין יאהר תשי״ח האט עהר גינומען אורלויב אויף זעקס יאהר אהן באצאלט פון זיין ארבעט און מזרחיסטישע באנק וועגען צוגרייטען זיין פירוש אויף משניות[12]. גאנץ שנעל האט זיך ארויס גיוויזען זיין גרויסע כח און ערקלערונג איו און זיין קענען מחבר זיין פירוש אויף משניות וואס זאל זיין פאר יעדן צוגינעגליך.

זיין פירוש ״המשנה המבוארת״ האט זיך אנגיפאנגען מִיט וואכענטליכע העפטען. דער ציל פון דיא העפטען איז גיוועזן צו פארמעגליכען פאר יעדען איינעם צו קענען עוסק זיין אין לימוד התורה צו יעדען צייט. זיין פירוש איז א קורצער אינאלט אויסגיארבעט פון די פירושים פין די גדולי המפרשים און אזוי ווי זיין אפשאצונג : ״נישט קיין חידושי פירושים, נאר א פאדגוגישער פופולער אינאלט פון די משנה, ערקלערט אויף די יסוד פון דיא גמרא און אירע מפרשים״. דער פירוש צייכענט זיך אויס מיט אקלארע שפראך, מיט באשטימטע זאצען, און מיט אצוזאמען שליסונג צווישען די זאצען, וואס פארגרינגערט פיל פאר דעם מעיין. יעדע מסכת הייבט זיך אהן מיט א אינהאלט פתיחה, דארט איז עהרקלערט די גרונד פונקטען פון דיא מסכת, און יעדער פרק מיט אקורצע הקדמה וואס איר צוועק איז צו שטעלען דעם אריינקוקער אויף די מקורות און ערקלערונגען פון די זאכען וואס ווערען דורך געטוהן.

ווען עס האט זיך גיענדיגט די זעקס יאהר, אין יאהר תשכ״ד, האט עהר גיענדיגט זיין פירוש אויף משניות און צוויי יאהר נאך דעם איז ערשינען די ערשטע אויפלאגע פון די ״משנה המבוארת״ אין צוועלעף בענדער.זינט דעמאלס זענען ערשינען איינציגע אויפלאגעס. דער ווערק האט איהם עהרייכט מיט א פרס פון תורה ספרים וואס איז אויפען נאמען פון הרב קוק, וואס איז עהם צוגעטיילט גיווארען אין יאהר תשכ״ז דורך דיא שטאט פארוואלטונג (עירי׳) פון תל אביב. צוגעבענדיג צו דעם ״משנה המבוארת״ האט עהר צוגעגרייט א ספעציעלע באנד פון ראשי תיבות פאר אלע סדרי משניות, וואס איז באשטימט צו פארגערינגרן דאס חזערען משניות אויסענווייניג.

פון ווען עהר האט גיענדיגט זיין ארבעט אויפען פירוש אויף משניות איז עהר גיוועזן פארטוהן מיט פארשידענע ליטעראטארישע ארבייט. אויף די אויפפאדערונג פון די לייטונג פון ״דעת מקרא״ (דער אונטערנעמונג פון מפרש זיין דעם תנך דורך מוסד הרב קוק) האט עהר צוגיגרייט א מוסטער פון אפירוש אויף די תורה. דער מוסטער איז גיוועזן פון צוויי קאפיטלען, איינס האט באהאנדעלט דעם חלק פון דיא דערציילונגען פון דיא תורה, דער צוויטער קאפיטעל האט באהאנדעלט א הלכה׳דיגער חלק פון תורה, דיא מוסטער ארבעט איז ארויס גיגעבן גיווארען דורך דיא משפחה צום צווי יאהר פון זיין שטארען. אויך האט עהר זיך באשעפטיגט מיט געבען לעקציעס און האלטען רעדעס און פארשידענע גרופעס. עהר האט געליטען פון א הארץ קראנקהייט און איז אויך אריבער א אפען הארץ אפעראציע אין א מעדעצינישע צענטער אין אמעריקע.

עהר איז גיוועזן אגוטער זינגער און האט פארפאסט [35] מלאדיעס אויף פארשידענע זאצען, טייל מאהל האט עהר גיקראגען אויס צייכענונגען אין פארשידענע פארערן פון מוזיקאלישע צוזאמענקונסטען.

---

12. קוק אויף זייט ... ״דער וואס האט גיווארט ביים גלח מיטען גמרא״

ממי יש לו הסכמה

דבר
הרב הראשי איסר יהודא אונטרמן
ראש הרבנים לישראל

ב"ח בחודש ניסן תשכ"ז לפ"ק

בשורה טובה הגיעה אלינו כי סוף סוף מתכוננים עתה להדפיס ששה סדרי משנה בהוצאה חדשה, עם הפירוש היפה שנדפס בקונטרסים השבועיים, פרי יגיעו של הרה"ר פנחס קהתי נ"י, אשר נתקבל אצל הצבור בחביבות רבה.

פירוש זה הוא בעצם מלוקט מרבותינו הפרשנים המפורסמים, אלא שהוא מעובד בצורה תמציתית ומובע בסגנון נוח ובהסברה מסובבת. אחרי שנגמרו הקונטרסים היתה דרישה רבה להוצאת של סדרי משנה בשלמות עם אותו הפירוש שזהו דבר בעתו. ברוך ה' כי העבודה החלה ובע"ה יצאו החלקים בזריזות בצורה נאה ויאפשרו לשוחרי תורה ללמוד ולהבין במסכות המשנה, והפירוש יקל עליהם להגות בתורה שבע"פ בשים לב, גם כשהם טרודים כל היום כל אחד במקצועו.

ואפריון נמטי למורנו המעלה הרה"ר פנחס נ"י שעמל ויגע בפירושו ובסייעתא דשמיא הצליח.

ה' יצליחהו ואת כל העוסקים בדבר, ובזכות לימוד המשנה נזכה לחזות בקבוץ הגלויות, כדברי חז"ל (ויקרא רבה): „אין הגלויות מתקבצות אלא בזכות לימוד המשנה שנאמר גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם".

איסר יהודא אונטרמן
הרב הראשי לישראל

ידוע מה שכתב החתם סופר זצ"ל שלא ליקח ספר שאין לו הסכמה, והנה כאן יש הסכמה, ממי, מרב הראשי של הציונים אונטערמאן שאין לך מחלל השם יותר מזה, ומהסכמה כזה די והותר הוא שלא לנגוע ולהסתכל בספר כזה.

ממי מביא, ומציין, בפירושו

אונטערמאן
ברכות משנה א'

ח — ברכות פרק א'

נִכְנָסִים לֶאֱכוֹל בִּתְרוּמָתָן, עַד סוֹף הָאַשְׁמוּרָה הָרִאשׁוֹנָה,

אלא מוסכת היא על השמש (השמש זוהר). שכן בארץ ישראל אומרים „ערבי יוכאר" — השמש טהר, כדי לציין סוף שעת בין השמשות, שאז השמש שוקע כולו והכוכבים נראים. וכך כותב גם הרמב"ם (הל' תרומות ז, ב): „אין הטמאים אוכלים בתרומה עד שיעריב שמשן ויצאו שלשה כוכבים אחר שקיעת החמה, שנאמר: „ובא השמש וטהר" — עד שיטהר הרקיע מן האור, „ואחר יאכל מן הקדשים". וזהו ששנינו במשנתנו: משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן — הכהנים, שהיו עובדי עבודת ה' במקדש ומפיצי דעת התורה בעם, היו משמשים בזריזותם ובדייקנותם דוגמא לעם, ולכן באה המשנה ללמד, כי שעה שהכהנים שנטמאו וטבלו חוזרים לטהרתם לאכול בתרומתם שעת צאת הכוכבים היא, ומשעה זו מתחיל זמן קריאת שמע בערב — בגמרא מבואר, שמשנתנו נקטה „משעה שהכהנים וכו'" (ולא „משעת צאת הכוכבים"), כדי להשמיענו דרך אגב הלכה נוספת, שכל כהן טמא, אפילו כשטהרתו תלויה בהבאת קרבן לכפרה, כגון זב או מצורע, לאחר שטבל והעריב שמשו הריהו אוכל בתרומה, שנאמר: „ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים" — ביאת שמשו מעכבתו מלאכול בתרומה ואין כפרתו (הבאת הקרבן) מעכבתו מלאכול בתרומה. ויש מבארים, שלא שנה התנא „משעת צאת הכוכבים", משום שאין אנו מוצאים שיעור צאת הכוכבים בתורה כלל, רק אצל תרומה כתוב „ובא השמש וטהר" שהוא זמן צאת הכוכבים, ולכן תלה התנא בזמן תרומה („הגהות אליהו") *. אחרים מבארים בדרך הרמז, שהואיל ומצוות קריאת שמע בערב היא ראשית כל המצוות לפיכך תלה התנא זמנה באכילת תרומה הנקראת „ראשית". ואולי יש להוסיף עוד בדרך הרמז, שבא התנא ללמדנו בידת הזריזות בקיום מצוות קריאת שמע. אכילת תרומה מצווה היא אצל הכהנים, ואף מברכים ברכה „אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לאכול בתרומה" (רמב"ם הל' תרומות טו, כב); והכהנים שנטמאו וטבלו, הואיל ואסורים בתרומה עד שיעריב שמשם, והיינו לכשייגמר כליל יום טומאתם ויתחיל הערב של „יום" חדש, הרי שעת צאת הכוכבים של אותו ערב שעת צפייה

---

*) מפי מרן הראי"ה אונטרמן שליט"א שמעתי הסבר בענין זה, כי יש גם קשר הגיוני בין שני הענינים. כידוע יש הרבה דברים שמצוותם ביום או בלילה (עיין מגילה ב, ה—ו), ואין שואלים בהם מאימתי מתחילה מצוותם, שכן המושגים „יום" ו„לילה" ברורים הם לכל אדם, ואפשר גם לקיים את המצוה בזמן שוודאי יום או וודאי לילה. אבל שני הענינים הללו — קריאת שמע בערב ואכילתם של הכהנים לאכול בתרומתם — אף שזמנם בלילה לא נאמר זמנם באופן ברור; בקריאת שמע נאמר „בשכבך", ולא ברור מתי הוא זמן שכיבה, שיש מקדימים לשכב ויש מאחרים, וכן בכהן שנטמא וטבל נאמר „ובא השמש וטהר" ולא ברור פירושו, כמו שמובא בגמרא, לפיכך קשר התנא שני הענינים הללו, להשמיענו שזמנם בערב משעת צאת הכוכבים.

גורן
מקואות פרק ג' משנה ג'

רמו — מקואות פרק ג'

משנה ג'

בּוֹר שֶׁהוּא מָלֵא מַיִם שְׁאוּבִין, וְהָאַמָּה נִכְנֶסֶת לוֹ וְיוֹצְאָה מִמֶּנּוּ, לְעוֹלָם הוּא בִּפְסוּלוֹ, עַד שֶׁיִּתְחַשֵּׁב שֶׁלֹּא נִשְׁתַּיֵּר מִן הָרִאשׁוֹנִים שְׁלֹשָׁה לֻגִּין. שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ

ויש גורסים: „ויטהרו העליונים את התחתונים", כלומר שיעשה את המקוה הכשר למעלה מן הפסול, ויחבר אותם על ידי חריץ, ויטהרו המים הכשרים העליונים את המים שבבור למטה. רבי אליעזר בן עזריה פוסל — את המים שבבור, אף כשמחברים למקוה כשר, אלא אם כן פקק — שסתם כל סביבות הבור, וכן צדדי החריץ המחברם, עד שלא יהיו פתוחים מימי הבור למקום אחר אלא למקוה הכשר, שאז הוא הבור יפה (הרש"ש). ויש גורסים: אלא אם כן פסק — היינו שפסקו מימיו ויצאו כולם בלא תנאי, כתיקון הראשון (הר"ש; הרא"ש; המאירי). ויש מפרשים, שלדעת רבי אלעזר בן עזריה צריך שיצאו כל המים הפסולים שבבור (תפא"י). ואין הלכה כרבי אלעזר בן עוריה.

ויש מפרשים, שמה שאומר תנא קמא: עד שיעמיד בחצר ארבעים סאה ויטהרו העליונים מן התחתונים, כמו הוא, מכמו שאומרים: גוד אחית (משוך והעלה), כלומר שרואים כאילו המקוה הכשר נמשך ועולה אל הבור, הרי שהמים מיטהרים על ידי הארבעים סאה, וכל שכן אם עשה את המקוה הכשר למעלה מן הפסול, שאז אומרים: גוד אחית (משוך והורד), כלומר שרואים כאילו המקוה הכשר נמשך ויורד לבור. ורבי אלעזר בן עזריה סובר, שאין אומרים במקוואות „גוד אסיק", ואפשר שלדעתו אף „גוד אחית" אין אומרים (הר"ש; עיין „תוספות מהרה" להגר"ש גורונצ"ק (גורן) שמקשה על פירוש זה, ומפרש משנתנו בדרך אחרת).

באור משנה ג'

בור שהוא מלא מים שאובין, והאמה נכנסת לו — והתעלה של מי גשמים נכנסת לבור, ויוצאה ממנו — שהתעלה נמשכת מן הבור והלאה, וכיון שהבור מלא, הרי שבאותה מידה שנכנסים מים להבור אף יוצאים מים ממנו. אלא שהמים היוצאים כוללים בתוכם גם חלק ממי הבור, ומכאן באה המשנה ללמדנו, שבור זה לעולם הוא בפסולו, עד שיתחשב — שיעשה חשבון ויתברר, שלא נשתייר מן הראשונים — שלא נשארו מן המים השאובים שבבור, שלשה לוגין — כלומר שעושים חשבון, כמה מים שאובים היו בבור, וכמה מי גשמים נכנסו לתוכו מן האמה, ומשערים שהמים שיצאו כללו חלק מן המים השאובים כפי היחס שבין כמות המים שהיו בתחילה בבור לכמות כל המים, שהיו בבור ושנכנסו מן האמה גם יחד (עיין דוגמה במילוי באור המשנה). ואם לפי חשבון זה לא נשארו מן המים השאובים

ממי מביא בחיבוריו

קוק

וְשָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת לְכָל אַחַת וְאַחַת. גָּלִיל הָעֶלְיוֹן, וְגָלִיל הַתַּחְתּוֹן, וְהָעֵמֶק; מִכְּפַר חֲנַנְיָה וּלְמַעְלָן, כָּל שֶׁאֵינוֹ מְגַדֵּל שִׁקְמִין — גָּלִיל הָעֶלְיוֹן; וּמִכְּפַר חֲנַנְיָה וּלְמַטָּן, כָּל שֶׁהוּא מְגַדֵּל שִׁקְמִין — גָּלִיל הַתַּחְתּוֹן.

מי שצריך ליטול יבוא ויטול, וחוזר ומכניס לתוך ביתו ואוכל והולך עד שעה שיכלו (תוספתא שביעית ח׳). מכאן גם האחרונים כתבו שיש לסמוך על דעת הרמב״ן („פאת השולחן", „ערוך השולחן העתיד", „משפט כהן", „חזון איש"). — משנתנו באה ללמד, מה הם המקומות הנכללים בגדר כל „כלה לחיה מן השדה".

שלש ארצות לביעור — ארץ ישראל מחולקת לשלש ארצות לעניין ביעור פירות שביעית, שאם כלו הפירות של אחד המינים מארץ אחת ואינם מצויים שם לחיות שבשדה, חייבים לבער שם אותו המין גם מהבית, אף על פי שעדיין מצויים פירות אלו בארץ אחרת: יהודה ועבר הירדן והגליל — כגון אם כלה ביהודה ולא כלה בגליל, בני יהודה מבערים, אבל בני הגליל אינם מבערים, וכן להיפך. בעניין „עבר הירדן" יש חילוקי דעות במפרשים: יש סוברים, שאין הכוונה לעבר הירדן המזרחי, שכן חבל ארץ זה אין דינו כארץ ישראל לעניין שביעית, אלא הכוונה היא (לדעת הרמב״ם והרב מברטנורא) לחבל ארץ שעל יד הירדן מעברו המערבי (כמו שנבאר להלן). אבל לפי התוספתא והירושלמי הכוונה היא לעבר הירדן המזרחי, שנוהג בו דין שביעית מדברי סופרים (עיין „תפארת ישראל"). ושלש שלש ארצות לכל אחת ואחת — כל ארץ חלוקה אף היא לשלש ארצות, כלומר שתשע ארצות הן לביעור (הר״ש על פי הירושלמי). ויש מפרשים, שאמנם רק שלש ארצות לביעור, אלא שמשנתנו באה להשמיע רבותא, שאף על פי שכל אחת ואחת מחולקת שוב לשלשה אזורים שאין פירותיהם כלים בזמן אחד, מכל מקום נחשבים כל שלשת האזורים כארץ אחת לעניין זמן הביעור (רש״י פסחים נב, ב; רמב״ם, ברטנורא). ואלו הן שלש הארצות של הגליל: גליל העליון וגליל התחתון, והעמק. והרי הגבולות של כל אחת מהן: מכפר חנניה ולמעלן — בכוון צפונה, כל שאינו מגדל שקמין — כל איזו אזור שאין גדלות בו שקמים, הרי זה גליל העליון — שהוא האזור ההררי של הגליל, והשקמים אינן גדלות אלא בשפלה (עיין מלכים א׳ י, כז). ומכפר חנניה ולמטן — בכוון דרומה, כל שהוא מגדל שקמים, הרי זה גליל התחתון — שהריו נמוכים וביניהם בקעות ועמקים. ותחום טבריה — כלומר טבריה וסביבותיה, הן העמק של הגליל. וביהודה — שלש הארצות שביהודה הן: ההר — כלומר הר המלך, שרוב הרי יהודה ואפרים כלולים בו. השפלה — הנקראת שפלת דרום, והעמק — מעין גדי ועד בקעת יריחו (תוספתא,

אלבק

וּתְחוּם טְבֶרְיָא — הָעֵמֶק. וּבִיהוּדָה: הָהָר, הַשְּׁפֵלָה, וְהָעֵמֶק. וּשְׁפֵלַת לוֹד כִּשְׁפֵלַת הַדָּרוֹם, וְהָהָר שֶׁלָּהּ כְּהַר הַמֶּלֶךְ. מִבֵּית חוֹרוֹן וְעַד הַיָּם — מְדִינָה אַחַת.

משנה ב׳

וְלָמָּה אָמְרוּ שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת? שֶׁיְּהוּ אוֹכְלִין בְּכָל אַחַת

ירושלמי). ושפלת לוד כשפלת הדרום — כלומר שדינה של שפלת לוד לעניין ביעור כשפלת הדרום, שכל זמן שאוכלים בשפלת הדרום אוכלים בשפלת לוד, וההר שלה — שבשפלת לוד, כהר המלך — דינו לעניין הביעור כהר המלך, מבית חורון ועד הים מדינה אחת — כלומר ומבית חורון, שבצפון יהודה, ועד הים הרי זו מדינת אחת, ודינה כעמק שביהודה (ר״ח אלבק). בירושלמי מובא, שאמר ר׳ יוחנן: עוד יש בה הר ושפלה ועמק. מבית חורון ועד אמאוס — הר, מאמאוס ועד לוד — שפלה, מלוד ועד הים — עמק. ושואל הירושלמי: אם כן לבה לא תנו „ארבע ארצות לביעור"? ומתרץ: מעורבות הן, כלומר לא עשו אותן ארץ רביעית, לפי שמעורבות הן, ההר והשפלה שלה, בארץ יהודה — ושלש ארצות של עבר הירדן לא נימנו במשנתנו, והן מפורשות בתוספתא (ז, ט) ובירושלמי (ט, ב).

כפי שהזכרנו לעיל, דעת הרמב״ם והרב מברטנורא היא, שעבר הירדן הנזכר במשנתנו היינו מצד מערב של הירדן, ולפי פירושם מונה הסיפא של משנתנו את שלש הארצות של עבר הירדן, והן: שפלת לוד, וההר שבשפלה, ומבית חורון ועד הים. ברם, פירוש זה קשה הוא, וכן כותב הגר״א: אי אפשר לומר כן, שהרי ירושלים הוא מהלך יום אחד מן הירדן, ולוד הוא מהלך יום מירושלים לצד מערב, ובית חורון היה גם כן במערב הגבול, והיאך אפשר לומר שהם מן הירדן? ונראה שהמשנה אינה מונה אלא הארצות שביהודה ובגליל, אבל הארצות של עבר הירדן לא נימנו במשנה, מפני שהן מפורשות בספרי יהושע (פרק י״ג), והובאו בתוספתא ובירושלמי... והטעם משום שארץ ישראל נחלקה לשני חלקים: נגב וצפון, כמו שכתוב (יהושע יח, ה): „יהודה יעמד על גבולו מנגב ובית יוסף מצפון". ויהודה היינו שבט יהודה, והשאר הם בכלל יוסף; ומונה המשנה שלש הארצות של הגליל שהן: הגליל העליון הגליל התחתון והעמק; ושלש הארצות של יהודה, שהן ההר, השפלה והעמק (כמו שבארנו); ועוד נשתייר שבט בנימין שהיה בין יהודה ובין יוסף; ומפרשת אידא המשנה בסיפא את שלשת החלקים שבשבט בנימין, והם: שפלת לוד, ההר, ומבית חורון ועד הים, להשמיענו שכל אלו בכלל יהודה הם ודינם לעניין ביעור כדין הארצות שביהודה (עיין „שנות אליהו").

באור משנה ב׳

ולמה אמרו שלש ארצות — לשם מה אמרו חכמים „שלש ארצות

משפט כהן הוא מקוק

ואחר כל זה מובן מה שכותב קהתי בהקדמתו ועוד ועוד, ואף הפרשנים החדישים.

מתוך דברי הרב פינחס קהתי זצ״ל לדרכו בפירוש המשנה:

"נמשלה התורה למים, מה מים יורדים טיפין טיפין ונעשים נחלים, כך התורה — אדם לומד שתי הלכות היום ושתי הלכות למחר עד שנעשה כנחל נובע".

(שיר השירים רבה)

מה הם הסממנים המיוחדים של הביאור למשנה?

לא חידושי פירושים, אלא תמצית פדגוגית־פופולארית של המשנה, מבוארת על יסוד הגמרא ועל פי מפרשיה: רש״י, רמב״ם, המאירי, ברטנורא, תוספות יום טוב, מלאכת שלמה, שנות אליהו, תפארת ישראל ועוד ועוד. ואף הפרשנים החדישים משמשים עזר, ובמיוחד לביאור מושגי הריאליה והסברתם בלשון צחה. עם זאת מגמת המבאר אינה מצטמצמת בהגשת משנה מפורשת ומבוארת בלבד, אלא גם בהעלאת הקשיים והבעיות וחילוקי הדיעות שבפירושה. מכאן ציון המקור ליד כל חידוש שבביאור, והבאת דיעות אחרות בעניינים שנאמרו בהם פירושים שונים. דרך זו מרחיבה את אופקו של הלומד, מעמיקה את הבנתו, נותנת לו סיפוק לימודי, ואף מעוררתו לעיין במקורות ולעמוד על העניינים בהיקפם ובעמקם. גם בשולי המשנה יש ובאות "תוספות", להעמיד את הלומד על הבחנות מיוחדות ועל פירושים נוספים, שאי אפשר היה לשלבם בתוך הביאור גופא.

עם כל אריכות הדברים שהשיטה האמורה מחייבת, שוקד המבאר על כך, שהביאור לא יפסיד מסממניו הפופולאריים־הפדגוגיים, והם שפה ברורה, משפטים קצובים ומפוסקים, גיוון של אותיות להדגשת עניינים, ואף רציפות והארמוניה בין הפיסקות השונות, כדי שיישקלו הדברים גם מבחינה אופטית וגם מבחינה פונטית. הודות לכך יכול אדם לשבת באוטובוס, או ברכבת ולעיין במשנה היומית על ביאורה ולקלוט את הסוגייה יפה־יפה. אף כשענייניה מסועפים ועמוקים.

ועוד שלושה קווים מייחדים את ביאור המשנה ועושים אותו שווה לכל נפש:

א) כל "קונטרס יומי" נחשב יחידה בפני עצמה, לשיקך מוסברות שתי המשניות שבו בכל היקף ענייניהן, בלי לסמוך על מראי מקומות, ואפילו דבר שנלמד רק תמול־שלשום, מבואר שנית בקיצור, כדי לרענן במוחו של הלומד, שלא יזדקק לדפדף ולחפש ביאורו במקום אחר.

ב) נוסח המשנה מובא כולו בתוך הביאור באותיות שמנות. שילוב זה של המשנה והביאור, תוך שמירה על ההתאמה וההארמוניה, מקל בהרבה על הלומד, שלא יצטרך לחפש את קשר העניינים, ושלא יעמוד בפני דברים בלתי מבוררים.

ג) מלבד פתיחה תמציתית לכל מסכת, בה מבוארים עיקרי המסכת, ניתנת לרוב גם הקדמה קצרה לפני כל משנה, כדי להכניס מראש את הלומד לנושא המשנה ולהעמידו על מקורם וביאורם של העניינים הנזכרים בה כבדרך אגב, או כדברים ידועים, משום שכבר נישנו במקומות אחרים.

כל הסממנים הללו ברכה רבה בהם: מצד אחד מספקים הם את הלומד, שזמנו מצומצם; ומצד שני נותנים הם אפשרויות להפליג בסוגיות ולהעמיק בהן למי שזמנו בידו.

ממי מביא בחיבוריו

מאלבק מביא בהרבה מקומות. ברכות, עמוד ע"ג. דמאי, עמוד ר"ג שביעית, עמוד שפח, תיז, תכ"ט, ועוד בהרבה מקומות

מאונטערמאן מביא הרבה פעמים

כמה מוסר יש ליקח מזה, שאם לא נזהרים היטב היטב, כשלוקחים ספר לא נודע בבירור גמור מי המחבר או ממי מביא יכולים להכשל עד כדי כך. שכמה אנשים לקחו המשניות מבוארות ובהעברה רואים עפ"י רוב ברטנורא תוספת יו"ט מלאכת שלמה ואם כמה פעמים ראה ר"ח אלבק הלא זה מסתמא ג"כ א' מן הראשונים או מן האחרונים ואפשר הוא מגדולי ספרד וכדומה - אבל מה נתגלה כעת שהוא פרופסר א' ופשטיו מעוקמים וחדשים נגד חז"ל וכו' וכו' ומי כשלמד בה פלל כזאת.

ואם אמר יאמר א' אני אסתכל כל דבר ממי מביא, זה דברי הבל שגם בקטע שמציין עלה ברטנורא או מלאכת שלמה מי ערב שמביאם כתיקונם ולא מערב בה דבר אחר.

ולמעשה נתגלה שמביא ומציין הרבה פירושים ומחברים זרים ומוזרים, אלבק, גורן, אונטערמאן, משפט כהן מקוק, ישראלי, ד"ר צבי הרכבי, אינציקלאפעדיע התלמודית, (ועוד שצריכין עוד בירור מי הם). - ועוד יש פירושו,האיך הוא למד פשט בהברטנורא ועוד מפרשים, או בהגמרא, - שהרי פירושואינו לשון המפרשים אלא לשונו של קהתי.

אונטערמאן, ישראלי, הרכבי, הם ראשי המזרחי, קוקיסטען, חבריו של קהתי, ועמם עסק בפירוש המשניות, ומביא מהם הערות, וחידושים. - **נמצא שישבו ביחד כמה מזחיסטען, ועשו חיבור, וממנו ילמדו!!!**

וזאת אשר נדפס באחד מהקונטרסים של הקונטרס היומי (מקודם הוציא ההיכל שלמה ע"י קהתי קונטרס לכל יום פסוק, משנה, הלכה לכל יום, עם פירושו להמשנה, ואח"כ עשה מהפירוש להמשנה חיבור בפני עצמו).

להפסידה כתובתה, אלא נטלת כתובתה ויוצאת.
(הלכות סוטה פרק א', י"ד–ט"ז)

מילואים לקונטרס קנ"ט

בא עד אחד כשר ואמר: נטמאת, הרי זו אינה שותה כמו שבארנו. בא עד אחד והכחישו, ואמר: לא נטמאת, אין שומעין לו, שעד אחד כשנים, ואין דבריו של אחד דוחין דברי הראשון שהוא כשנים.
באו שניהן כאחד: זה אומר: נטמאת וזה אומר: לא נטמאת, או שאמר אחד: נטמאת, ובאו שנים אחרים ואמרו: לא נטמאת — הרי זו שותה.
בא עד אחד כשר, ונשים רבות או פסולין רבים כאחד. אחד אומר: נטמאת, הנשים או הפסולין אומרים: לא נטמאת הרי זו שותה, שעד אחד ופסולין רבים כמחצה על מחצה הם. היו כולן פסולין, הלך אחר הרוב. כיצד? שתי נשים אומרות: נטמאת, ושלש אומרות: לא נטמאת, הרי זו שותה. שלש אומרות: לא נטמאת, וארבע אומרות: נטמאת, הרי זו אינה שותה. היו מחצה על מחצה, הרי זו שותה.
כל סוטה שאמרנו שאינה שותה מפני עדי טומאה, הרי זו אסורה על בעלה לעולם, ותצא בלא כתובה, שהרי נאסרה בקינוי וסתירה; והשתיה שהתירה נמנעת, שהרי יש עד, כמו שבארנו.
(הלכות סוטה פרק א' הלכות י"ד–כ')

השמטות

בקונטרס ק"מ באורח חיים, סימן קנ"ט סעיף כ', צריך להוסיף: ר"מ אומר שמברכים על נטילת ידים, וכן עיקר.

בקונטרס קמ"א באורח חיים, סימן קס"ה סעיף ב', צריך להוסיף: (הגה: הדין מיום שהנותנים מדיח ידיו בהם מן הבצק הדבק בידיו)

כל הזכויות שמורות
הקונטרס יו"ל ע"י המחלקה לנוער של הפועל המזרחי
עריכה ומבואר ע"י פנחס קהתי
בהשתתפות הרב צבי א. יהודה

קונטרסים קנא -- קנז
ללימוד המשנה היומית וההלכה היומית
כ"ח תמוז – ב' מנחם אב תשט"ז

מוסף: מילואים
קונטרס יומי
ללימוד המשנה וההלכה
בעריכת פ. קהתי
תל-אביב, ת.ד. 431

ומלבד [האיסור הגדול, והפגם הנורא, ושבירת חומת ההתבדלות], בלימוד בספרים מכגון אלו, הוא עון פלילי נורא, להשוות ולערב, הברטנורא, תוספת יו"ט ושאר מפרשים עם להבדיל אלבק קוק וכדומה.

ממי מביא בחיבוריו

מאמר

מהרב ר׳ יונה מערצבאך ז״ל, ראש ישיבת קול תורה.

אודות פירושו של פרופסר חנוך אלבאק על משניות.

מפירוש זה של אלבאק מביא קהתי במשניות מבוארות.

דור דור ומפרשיו. ייננה של תורה ראוי הוא להגישו לשותיו בכלים מכלים שונים שצורתם ויופיים כפי רוח הזמן. ואפילו בני דור אחד, זה אוהבו לשתותו חי וזה מוזגו, זה שותהו מבושל וזה מתבלו בתבלין. ובלבד שעיקר טעמו יין. ״כיין הטוב הולך לדודי למישרים״. ובלבד שהכלים נקיים וטהורים יהיו בל יחמיצו את היין.

כמה ספרים שהופיעו בדורינו, לפי כללים אלה יש לבדקם, אם תורה ישנה יש בהם, אם יין המשמח גם אלקים גם בני אדם בתוכם.

ששה סדרי משנה, כשם שפירושם שכתב הנשר הגדול, הרמב״ם, לא הספיק לדורות שבאו אחריו, כך פירושו של רבנו עובדיה מברטנורא, אף על פי ״שכל חכמי צרפת וספרד ואשכנז שבירושלים היו יושבים לפניו כפופים״, לא לעולם כוחו בו*. באו אחרים וקיבלו על עצמם לבאר משנתו של רבי יהודה הנשיא בפירושים חדשים ומחודשים, ונתקבלו פחות או יותר בקהל הלומדים.

*

ייתכן, אפוא, שחוג מסוים, ובפרט מאלה שלא הורגלו ללכת בעקבי הצאן ובדרכי הלימוד המקובלים, שמחו על פירוש חדש של ששה סדרי משנה שיצא לאור במוסד ״ביאליק״ ושנכתב על ידי ״פרופסר חנוך אלבק״, ירושלים, בשביל ״האדם השונה בן זמננו״.

מי שזקוק לו ולמי שמועיל לו פירוש זה ודאי לא יגונה על ידינו, אם ייננה של תורה בתוכה. אע״פ שמהסס וזהיר יהיה מי ש״חוט משולש השמות״ ברלין (שפעם היה מחברו שם, שר משקה באותו בית המדרש לרבנים ליברליים ״בית מדרש לחכמת ישראל״, שהיה בגדרמנודה לחרדי גרמניה, - אוניברסיטה, - וביאליק, - מראש אינו מסוגל לקשור נפשו לחיבור חדש זה...

אלא בדיקה צריכים, מה טיבו של היין. ולא תגורו כתיב. אל לנו להבהל מהתגובה שבאה על ביקורת פירושו מכמה צדדים. תגובה שלא עלתה ממנה ריח בשמים של הבדלה. אם גדולי האוניברסיטה בביקורת וביקורת נגדית גינו זה את זה בביטויים כמו זייפן, חצוף, אם על עצמם כתבו: איך תוכל להתקיף חוקר מדעי כמוני, והרי עם הארץ אתה, אז זכרנו אנחנו את רמת המוסר של תלמידי חכמים שלנו. משמת רבי, מחבר המשנה, בטלה ענוה. ומשנתו רוצים לפרש !!.

*

אין בית המדרש בלא חידוש. ואין פירוש חדש בלא חידושים. - הבה נבדוק פירושו של אלבק בחידושיו - שהם הם המפתח - אם לפתוח בו את הספר - או אם לסגרו.

נזדקר לעינינו בפתחנו ראשונה את פירושו לסדר מועד חידוש אחד, בדקנוהו, - ועלינו לדחותה בשתי ידים. ובפרט שנוגע ופוגע הוא בנקודה רגישה ביותר, בעבודת הקודש של כהן גדול בעצם יום הכיפורים שבה מעולם נחלקו כופרי תורה ומקבלי מסורת.

כך הם דברי הרמב״ם (הל׳ עבודת יוהכ״פ פ״א ה״ז) בניסוחו הבהיר את מסורת הגמרא הידועה: ״בימי בית שני יצא המינות בישראל ויצאו הצדוקים, מהרה יאבדו, שאינם מאמינים בתורה שבעל פה, והיו אומרים שקטורת של יום הכיפורים

----

* כוונת הכותב, שדורות האחרונים שאין לבנו פתוח כאולם, ואף לא כפתח של מחט, אין די בפירושם של הראשונים שלבם פתוח כאולם, אבל לעולם כוחו בו, ואין הלשון מדויק.

ממי מביא בחיבוריו

מניחים אותה על האש בהיכל חוץ לפרוכת, וכשעלה עשנה מכניס אותה לפנים לקודש הקדשים. הטעם, זה שכתוב בתורה "כי בענן אראה על הכפורת" אמרו כי הוא ענן הקטורת; ומפי השמועה למדו חכמים שאין נותן הקטורת אלא בקודש הקדשים לפני הארון, שנאמר "ונתן את הקטורת על האש לפני ה'".

מה ענו הפרושים על שאלת הצדוקים והוכחתם מהמקרא כי בענן אראה, מפרשי התורה - תרגום יונתן ורש"י - הסבירו שהמקרא בענן השכינה מדבר, והאומר שם בקודש הקדשים אני נראה עם עמוד ענני ולפיכך יזהר האדם שלא ירגיל לבוא לשם. בכל הברייתות נמסרה תשובה אחרת וביאור אחר לפסוק הזה: כי בענן אראה מלמד שנותן בה מעלה עשן, לימוד שנראה לנו ברור שכוונתו שלא די בקטורת הנותנת ריח ניחוח, כי בענן אראה, כלומר כשיקטירה בפנים ענן יהיה עולה, ולכן צריכים לערב בה עשב שבגללו יעלה ענן הקטורת מעלה מעלה אבל כמובן ההבערה תהיה כשיתן את הקטורת על האש לפני ה', בקודש הקדשים.

בא אלבק (כרך מועד ע' 215) ומאחר שהיה חושב הוא שבתשובה זו של הפרושים לא נתברר כיצד היא מיישבת את טענת הצדוקים (לנו נראה כפי שהסברנו שפירושם עולה יפה וברור כשמש). וכותב אלבק: "אני מברר את הדבר", והוא מברר שנראה לו שדעת הפרושים היתה שאמנם את הקטורת עצמה עם אחד-עשר סממנים שבה היה נותן הכהן בפנים על המחתה של גחלים, אבל את העשב מעלה עשן הנוסף על הקטורת נתן מבחוץ, והמקרא "כי בענן וגו'" בא להורות אף לדעת הפרושים שבעשן של העשב מעלה עשן ייכנס ויבוא כבר לקודש הקדשים.

ביאור מחודש זה, שאין שום הכרח לאמרו ועל טעמו ועל ריחו יש לדון. אני כשלעצמי, כמדומני, שלא מסורתי הוא. ולא מדעי הוא. ולא הגיוני הוא, ולכן אין אמת בו.

לא מסורתי - בכל חרדת הקודש רגילים אנו מאז ללוות, הן בלימודינו הן בתפילותינו ביום הקדוש, את כל צעד ושעל של דרכי הכהן הגדול ביום הכיפורים בעבודתו הקדושה. "מי הוא זה ואיזה הוא" שיעז לחדש דבר מהפכני כזה, שלא שיערוהו כל רבותינו ואבותינו. ולא הרמב"ם והראשונים בלבד אלא אותה משנה שאלבק בא לפרשה הרי מפרשת ומפרטת בפרוטרוט כל פרטי העבודה, והיא שותקת. ואינה מזכירה חלק ה"עבודה" הזה שיצא מבית מדרשו של אלבק: הבערת המעלה עשן אחרי חתיית הגחלים לפני כניסתו לקודש הקדשים.

אל תגעו במשיחי, במעשי הכהן המשיח בקודש הקדשים וביום הקדוש אל תגעו! יותר מדי ניכרת בפירוש חדש זה השאיפה לחדש, לשנות פירושים מקובלים ומסורתיים. לא ריח ניחוח של קטורת עולה מפירוש זה של אלבק, דומה וקרוב הוא לריח החומץ של הצדוקים שלהרוס באו מה שמקובל ומקודש מדורי דורות.

וכל זה אפילו אם עוברים על דברי התלמוד עצמו. שאלת הגמרא (יומא נ"ג ע"א) - אחרי שהברייתא הביאה מקור ומקרא שני לצורך העשב מעלה עשן - יקרא לקרא', הרי ממקרא ראשון כבר למדנוהו ומדוע עוד לימוד ממקרא, כותב עליה אלבק: "שאלת הבבלי צריכה עיון לפי זה". לא חס ושלום שלפי שאלת הבבלי ביאורו של אלבק כדאי עוד פעם לעיין בו אם נכון הוא, אלא להיפך, פירושו הוא שנראה, ושאלת הבבלי צריכה עיון!!! ודאי הוא, שלנו כבר דרך זו לא מסורתית היא. אך כאמור, מבלעדי זה יש לדחות ביאורו שמתנגד הוא למסורת קדושה.

ואף לא מדעי הוא פירושו הנזכר. - לא בלבד משום שהמשנה היתה, כפי שכבר כתבתי, מזכירה עבודה זו הנוספת בין חתיית הגחלים ובין הכניסה לקודש. ולא בלבד משום שאילו כדבריו, למה השיבו הפרושים בצורה זו: "מלמד שהיה נותן בה מעלה עשן", הרי לדבריו הם מודים בעיקר לצדוקים שהמקרא מלמדנו שנכנס כבר הכהן בעשן, אלא אלו אומרים בענן הקטורת, ואלו אומרים בעשן שלאותו עשב, והיה להם לענות: מה תלמוד לומר כי בענן אראה, בענן של מעלה עשן.

ממי מביא בחיבוריו

אלא : איך איש המדע יכול לעבור על המלה "בה" - שהיה נותן "בה" מעלה עשן - שבכל המקורות, בברייתא שבבבלי ושבירושלמי, בתוספתא ובספרא, פעם ופעמיים ופעם שלישית, שהיה נותן "בה" בתוך הקטורת עצמה, את מעלה עשן. וכן בברייתא של פיטום הקטורת, את הקטורת היו מפטמים במעלה עשן (אפילו לדעת הסוברים שמעלה עשן בשאר ימות השנה אינו מן התורה אלא ביום הכיפורים בלבד, עיין מל"מ כלי המקדש פ"ב ה"ג). וכן בית אבטינס ואומני אלכסנדריא שידעו, או לא ידעו כ"כ, להעלות עשן (עיין יומא ל"ח ע"א), המפטמים והמערבים הסממנים הם הם שעליהם לערב את מעלה עשן. ולפי פירושו של אלבק נוסף המעלה עשן נפרד לגמרי מן הקטורת על הגחלים כדי שיעלה עשן כבר בעת כניסתו לקודש, ואת הקטורת בקודש הקדשים הוא שיתן. האם כך דרך המדע לעבור על המלה "בה" כאילו איננה !.

וכל זה אפילו אילולא היו לנו עוד ברייתות (יומא מ"ט ע"ב) שדנו בהן אם בשעה שיתן את הקטורת בקודש קדשים על האש, צוברה כדי שיהא עשנה שוהה לבוא, או מפזרה כדי שיהא עשנה ממהר לבוא, שמשמעותן כבר שלא כפירושו של אלבק שטוען מתחילה היה שם עשן.

ואף לא הגיוני הוא פירושו. - נכנס הכהן מהעזרה להיכל, בידו האחת המחתה של גחלים, ובשניה הכף של קטורת, ובאיזו יד מוסיף הוא בהיכל, טרם הכנסו לקודש הקדשים את מעלה העשן ! או שמא כבר בעזרה תחת כיפת השמים ולעיני כל העם יעלה את העשן לפני אחזו כף של קטורת ! ולמה צריכים ללמדו שיצבור את הקטורת פנימה שהוא חוצה לו (עיין בגמרא נ"ב ע"ב), היינו בצד הסמוך לארון ורחוק מגופו, כדי שלא תיכווה זרועו המתפשטת חוצה לו כשהקטורת שצבר לצדו בוערת מיד, והרי כבר ישנו עשן, ואין עשן בלא אש, ואם כן כבר ידו תיכווה איך שיתן. ועוד : הרי מעלה עשן שיעורו בכל שהוא, האם הגיוני הוא שהכל שהוא הזה מעלה לבדו ענן גדול ועשן כזה שעליו אמרה תורה לדבריו כי בענן אראה ! (אפילו אם היינו מודים לו, שאותו עשב לבדו מעלה עשן מעצמו, ולא כמו שדרכנו ללמוד - אך אין ראיה לדבר - שכל פעולתו בלבד היא שאם הסממנים בוערים שעשנם לא נשאר למטה אלא עולה ומיתמר).

על המחדש חידושים לנפות בשלוש עשרה נפה את חידושיו עד שיציע אותם ללומדים, בחרדת המסורת עליו להתאזר שלא תתגבר עליו התאוה הבוערת בלבו של כל אדם לחדש, ובענוות צדק ירכב על דבר אמת ובזה לבד יצליח, ולא ייכשל.

יחידושו' זה של אלבק, בריחו וטעמו, מקלקל לנו את החשק לחפש פירושים אחרים בספרו, אנו ממשיכים לשתות יינה של תורה מקנקנים קדושים שלנו.

מאמר זה פורסם ב"הנאמן" תשרי תשכ"א.

על ידי מי נדפס

על ידי, ובהוצאת מי, נדפס

המשניות המבוארות נדפסו על ידי ובהוצאת ה'היכל שלמה', שהם איפשרו את ההוצאה לאור, ולמה פנה אליהם קהתי, לא שפנה אליהם אלא היה א' מחביריהם.

משניות

מבוארות בידי

פינחס קהתי

סדר זרעים

הוצאת

"היכל שלמה"

מהדורה מוקטנת ומתוקנת

מוקדש

למנהלי "היכל שלמה"

ר' משה א' יפה נ"י

סגן יו"ר ועד הפועל

ר' חיים קליין נ"י

סגן המנהל

וכל חברי ההנהלת

שאימצו את מפעל הקונטרסים
ללימוד המשנה וההלכה היומית
והביאוהו מן הפרוזדורים אל ההיכל
ויכל ה"היכל" את מלאכת המפעל

לכל העושים והמסייעים

בתודות ובברכות

מה הוא ההיכל שלמה..

העוכ"י פישמאן ראש המזרחי, ושר הדתות, שבכל מקום בואו סגר התלמוד תורות והמקואות וכו'*, אחר קום המדינה הציונות, רצה לעשות סנהדרין במדינה הציונות ע"י רבני המזרחי וכדומה להם - היות שיש כבר מדינה, מי ישפוט כל הדברים שנוגע לדת, וגם לחדש הסמיכה. (היינו שמדינת הכופרים צריך בי"ד וסנהדרין לשפוט להם דיני התורה !!!) - ועי"ז רצו להשתלט על הכלל ישראל, וגם להכשיר המדינה הציונית ולהכניסה ללבות בנ"י, וגם להתיר להציונים הרבה דברים שהם צריכים, ו לכן הממשלה של הציונים הי' לה אינטערעס שיתקיים הדבר, וכמ"ש הגרי"ז מבריסק זצ"ל במכתבו וגם הממשלה [הציונית] מעוניית בזה להשיג עי"ז כמה דרישות ממה שדורשים מהרבנות בענין הדת וכו', ע"כ.

אבל למעשה לא נעשה כלום מזה, שכמה רבנים מאמעריקע לא רצו בזה, ובעיקר ע"י שלחמו הרבנים נגד זה, ובעיקר הרעיש עולם נגד זה הגאב"ד מבריסק זצ"ל, וז"ל בכרוזם נגד ההיכל שלמה : כי אל דמי לנו ולא נחשה ולא נשקוט ונלחם בע"ה בכל כוחנו עד ביטולו הגמור של הרעיון הזה, ולכל הרבנים וגדולי התורה שבכל מקום נשים דברתנו, ופונים אליהם בקריאתנו אל נא תתנו מקום להצעה זו שתתגשם אף במקצת, כי בכם הדבר תלוי וחלילה לתת להפיק זממם באיזה צורה שתהי' כי הוא לדעתנו הרוס גדול ופרץ גלוי בחומת תורתנו ובדת קדשנו, שמחויבים אנו ללחום ולמסור נפשנו נגד זה. ע"כ.

וכל בית ישראל טמא טמא קראו לו.

ולמעשה בנו בנין וקראו לה היכל שלמה, ואין לה שום ערך, לא שומעים ולא יודעים מזה, מפעם לפעם מתקבצים שם כמה מזרחים, ועושים צרמניות שלהם, ובבית ישראל אין זכר מזה. אלא בא קהתי עם המשניות שלו והתחיל להעלותו משפלותו, ולהכניס ההיכל שלמה לתוך בית ישראל.

על ידי מי נדפס

ובאמת הענין הוא עוד יותר, שהתחלת פירושו על המשניות נדפס כך : קהתי שעמד בראש המחלקה לנוער של המזרחי, הציע לפרסם קונטרסים, שיש בו פסוק א׳, ומשנה א׳, והלכות, נסדר לכל יום, והפירוש של המשנה הוא מקהתי עם חביריו המזרחיים, ואז היה כל כולו נפוץ ע״י ההיכל שלמה, והם הדפיסוהו בהכותרת שלהם, והם שלחו מכתבים מי שרוצה להזמינם, והיה כל כולו חלקת ההיכל שלמה. ואח״כ כשנסתיים המחזור של הקונטריסים, עשה מזה חיבור מיוחד על המשניות, וגם אז ועתה נדפס ע״י ההיכל שלמה. והוא מנת חלקם של ההיכל שלמה.

וזאת אשר כתב קהתי, בקונטרס הראשון

ב״ה

קונטרס יומי

ללימוד המשנה וההלכה

„כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו, שהוא בן עולם הבא״

„כל מי שעוסק בתורה תדיר הרי זה מתעלה״

א

היום יום שלישי בשבת, פ׳ משפטים, כ״ג שבט תשט״ו

פרק יומי: יהודה כ״ט־ל — דף יומי: תענית ד׳

פְּסוּק פְּסוּקָהּ!

פרשת השבוע

אִם כֶּסֶף תַּלְוֶה אֶת עַמִּי, אֶת הֶעָנִי עִמָּךְ, לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנֹשֶׁה, לֹא תְשִׂימוּן עָלָיו נֶשֶׁךְ: (שמות כ״ב, כ״ד)

בוא וראה, כל מי שיש לו עושר ונותן צדקה לעניים ואינו מלוה ברבית, מעלין עליו כאילו קיים כל המצוות, שנאמר (תהלים ט״ו, ה׳): „כספו לא נתן בנשך, ושוחד על נקי לא לקח; עושה אלה לא ימוט לעולם״. ומי היה זה? עובדיה, שהיה עשיר, אפוטרופוס של אחאב, שנאמר (מלכים א׳ י״ח, ג׳): „ויקרא אחאב אל עובדיהו אשר על הבית״. היה מפרנס את הנביאים מנכסיו. כיון שבא הרעב, היה לוה בנשך כיהורם בן אחאב, מה שהיה מספיק לנביאים. עובדיה קיים „כספו לא נתן בנשך״. אבל יהורם שהלוה ברבית, אמר הקב״ה: עד עכשיו זה חי? יבוא יהוא ויהרגנו, שנאמר (מלכים ב׳ ט׳, כ״ד): „ויהוא מלא ידו בקשת ויך את יהורם בין זרועיו ויצא החצי מלבו״. ולמה „בין זרועיו ויצא החצי מלבו״? לפי שהקשה את לבו ופשט ידיו לקבל הרבית, לקיים מה שנאמר (יחזקאל י״ח, י״ג): „בנשך נתן, ותרבית לקח, וחי? לא יחיה״. לכך מזהיר הכתוב: „אם כסף תלוה את עמי — — — לא תשימון עליו נשך״. (שמות רבה ל״א).

בעזרת „המלמד תורה לעמו ישראל״
יום שהוכפל בו „כי טוב״, ואין טוב אלא תורה
לסדר „ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם״
שנה שביעית לתקומת מדינת ישראל

←

העוז והשלום ללומדים, למעיינים ולקוראים!

עם הופעתו הקבועה של הקונטרס ללימוד המשנה היומית וההלכה היומית אני תפלה: „יהי רצון מלפניך ד׳ אלקי ואלקי אבותי, שתאיר עיני במאור תורתך, ותצילני מכל מכשול וטעות; שלא יארע דבר תקלה על ידי ולא אכשל בדבר הלכה״.

„והערב נא ד׳ אלקינו את דברי תורתך בפינו ובפיות עמך בית ישראל, ונהיה כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה״.

יהי רצון, שנזכה להמשיך ולהתמיד בהוצאת הקונטרס, ללמוד וללמד מתוך הרחבה, בריות גופא ונהורא מעליא, לשמור ולעשות את כל דברי תלמוד תורתך באהבה. ויקוים בנו מקרא שכתוב: „בהתהלכך תנחה אותך, בשכבך תשמור עליך, והקיצות היא תשיחך. כי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים. ד׳ עוז לעמו יתן, ד׳ יברך את עמו בשלום״.

הריני בזה להביע את רגשי תודתי לכל אלה שברכוני ועודדוני בכתב ובעל פה. רב תודות לכם, מרנן ורבנן ורבותי! חן חן לכם, חברי ומכירי! יישר כוחכם בעד הערותיכם!

בהזדמנות זו הנני להביע ברכה להרב ר׳ יונה שטנצל שליט״א, שסידר את לוח המשנה היומית וההלכה היומית, והוא טורח ועמל לעשותו חק בישראל.

אני מקוה, שקונטרס יומי זה יסייע, בעזרת החונן לאדם דעת, להגברת לימוד המשנה וההלכה בקרב המוני הנוער והעם, עד שאלפים ורבבות בישראל ובתפוצות ישאבו יום יום מים חיים ממקורות היהדות המבורכים, בבחינת „יפוצו מעינותיך חוצה״.

עוד שני דברים נחוצים.

א. שהמחבר שינה שם המשפחה שלו מיודיש לעברית

* * * *

ב. הדפיס משניות בלא הברטנורא, ובלא שום פירוש קדמון. (עיין בכל כתבי החפץ חיים אודות פירושו המשנה ברורה שלא רצה בשום אופן שיהיה אלא המשנה ברורה, והביא הבאר היטב והשערי תשובה, הגם של דבריהם נכללו בהמשנה ברורה)

* * * *

"דער וואס איז גישטאנען ביים גלח מיטען גמרא אין האנט"

באמת איז גענוג פינעף ווערטער "דער מחבר איז גיוועזן א מזרחיסט". - נאר אזוי וויא א סאך האבען עס גענוצט ווייל זיי האבען נישט גיוואוסט פון דעם (איז שוין פאר אסאך שווער זיך אפצושיידען מיט סתם איינער זאגט יענער איז גיוועזן א מזרחיסט) אין אויך בכלל זיכער צו מאכען אז ער איז גיוועזן א מזרחיסט [אין נאך מעהר איינע פון די אנפירערס], האבען מיר געמוזט אראפ ברענגען די קאפי פון די מזרחיסטישע אונציקאפעלדיע, און אזוי וויא מען דארף ברענגען א גאנצע זאך און דארט שטייט אז עהר האט גילערענט און נאך געטוהן פאר לערנען און אוועק גיגעבען זיין צייט צו פאר פארשפרייטען לערנען, און מיר האבען דאס אויך איבער גיזעצט אויף יודיש, קען עס ברענגען א בלבול פאר קינדער און אויך פאר גרויסע, וויבאלד ביי כלל ישראל איז די מזרחי מחוץ למחנה ישראל, או אפגיפסלת און אפגישייגעצט און אראפגעקוקט פאר גוים גמורים [אזוי ווי זיי זענען טאקע], און דא זעהט מען עפע אז א מזרחיסט האט גילערנט און געטוהן פאר לערנען, קענען איינעגע אנקוקען די גאנצע זאך אנדערש. דערפא וועלען מיר אראפ ברענגען די ווערטער פון אונזערע הייליגע רעביס זצ"ל, אז דאס פעלער פון מזרחי איז נישט וועגן זיי לערנען נישט, אדער זיי טוען אנדערע מצוות שוואך אדער גארנישט, נאר דיפעלער פין מזרחי איז וועגען - כפירה ווייל זיי זענען כופרים, און די יסודות פון מזרחי איז כפירה, אין אויב א מזרחי לערענט בלייבט די זעלבע כפירה א די לערנען איז פין די מים המאררים, אין דאס איז גארנישט משנה צו ער לערנט אדער נישט.

און מיר וועלען זעהן זייער מיינונג אויף מזרחי. און אויף תורה פון מזרחי. און אויף דעם וואס אמזרחי לערענט. אויף דעם וואס אמזרחי טוט וועגען לערנען.

און וועלען אייך לאזען וויסען אז דיא תורה פון מזרחי אזוי וויא דער קהתי - איז קיין תורה נישט - און עס איז נאך פארקערטע - אזוי וויא תוספות זאגט אויף לימוד לקנתר - אונד אויף דעם איז אויך נישט גיזאגט גיווארען "המ שבה יחזירנו למוטב" - ווייל דאס איז די פארקערטע דאס נעמט אריין די תורה אין די קליפה, נישט אז מען אמאהל פארזונקען ח"ו אין די תורה שלעפט ארויס,

*

און אזוי שרייבט הגאון **רבי איצעלע פאנעוויזער זצ"ל** איינע פון די ליטווישע גדולים. און זיין פסק א מזרחי, אויף די מצוות און לערנען פון מזרחי. [געדרוקט און משכנות הרועים כרך א' דף רפ] :

אז עס איז גלייך צו א אלטע פרוי וואס אלס איר אלטקייט, האט זי געמוזט זיין ביי איר קינדער וו האבען (ליידער) גיגעסען טריפות, האט די אלטע פרוי אריין גילייגט איר כשר'ע פלייש אין די טרייפע טעפ צוגעבונדען מיט א פאדעם פאר א סימן.

נאך שרייבט ער דארט :

די "אויפלעבונג" וואס זיי זאגען, (די ציונים) צו ברענגען צווישען יודען, איז טויט פאר אלעס וואס איז הייליג ביי אונז.

און דער אבני נזר זצ"ל. און זיין בריוו וועגען ד"ר יונג וואס ער האט גיוואלט אויפשטעלען א גימנאזיום און קראקא ווי מען זאל לערנען תורה און חכמת חיצונית. שרייבט ער אזוי :

די שטימע זאלען הערען! די בלינדע זאלען קוקען צו זעהן ! אז די אויסמישונג פון "גוטס און שלעכטס" - איז א סאך מעהר ערגער - "פון א זאך וואס איז אין גאנצען שלעכט".

און די זעלבע זאך איז מיט מזרחי און מיט דעם קהתי אז דעס וואס ער לערענט אדער ער קען לערנען איז נאך א סאך ערגער. ווי ווען ער וואלט גאר נישט געלערנט.

(טייערע ליינער ! ווען די ביזט פארטיג מיט דעם קונטרס, און די דארפסט עס שוין נישט צו ווייזען פאר א צווייטען, רייס אראפ דיא עמוד, לייג עס אוועק. די מאמר פון הרב יונה מערצבאך לייג אין שמות, און די איבריגע ווארף אוועק).

נאך שרייבט דארט דער אבני נזר זי״ע:

קוקטס און זעהסט אין אונזערע צייטען, אלע מסיתים און מדיחים, וואס זענען אויפגעשטאנען אויף די יודען, האט קיינער נישט געהאט אזוי פיל כח [שלעכטס צו טוען] אזוי וויא די כת וואס רופען זיך ציונים, - וואס האט אסאך אוועק גיהארגעט, זיי זענען גיווארען כופרים אין אלע עיקרי הדת, - און אזוי פיהל [האבען זיי גיקענט שלעכט טוען] פארוואס, - ווייל זיי האבען זיך אנגעקליידעט א פראכטיגע קליידונג וועגען צו לייקענען און דער באשעפער דער גא-ט פון די יודען, - מיט דעם וואס זיי האבען ארויף גילייגט א מאסק פון חבת הקודש אויף זייערע פנימער ״צו ליבען אונזערע הייליגע לאנד״, וואס אונז זענען פארטריבען גיווארען פון דארט וועגען אונזערע עבירות, - און דע חיבת הקודש האט זיי מכשיר גיוועזן* צו מקבל זיין טומאה.

א רב האט גיפרעגט דעם **חפץ חיים זצ״ל**, אז אמנהל פון די יתרבותי׳ שולע (דאס איז גיוועזן די ציוניסטישע שולעס און פולין ליטא**) האט עהם גיבעטען צו קומען דארט פארלערנען גמרא, זאל ער גיין אדער נישט.

האט איהם דער חפץ חיים זצ״ל גיענטפערט, לויט די רייד פון רבי ישראל סאלאנטער זצ״ל, :״א פרייער, אן עם הארץ, איז אגזלן אהן גיוועהר. - קוים איז עהר א שטיקעל בן תורה, איז עהר א גזלן מיט גיוועהר״. - [משכנות הרועים, ב׳, תפא].

הגאון **רבי בן ציון אב״ד בילסק זצ״ל**, [פון עהם איז דא א הסכמה אויף דער משנה ברורה], שרייבט אין זיין פסק אויף די מזרחי:

״צו וואס איז די מזרחי גלייך! צו א טיפע גריב אין גאס, קומט איינער און דעקט צו די גרוב מיט א דעק פון שטרוי, האט עהר דאך פארגרעסערט די סכנה א סאך מעהר! אזוי איז אויך די מזרחית, איז נאר אדעק פון ליידיגקייט, ליגענט, פאפען, שווינדעל, און גיפארבקייט, אין דארך דעם ווערען תמימותדיגע און גראדע מענטשען איבערגירעדט. - [משכנות הרועים, ג׳, א׳קפט].

אדמו״ר **רבי ישכר דוב מבעלז זי״ע**, האט גיזאגט:

״אגרעסערע סכנה פאר יודען איז דער מזרחי, מער פון די ציונים וואס האבען אויס גירוסען פין זיך די תורה אפען. - ווייל די מזרחיסטען זענען גלייך צום חזיר, ווען א יוד זעהט א חזיר ברעכט עהר, און ביי קיין שום אנדערע בהמה טמאה נישט, פארוואס! ווייל דער חזיר שטעקט אויס זיין קלאען (כשר׳ע חזיר פיסעל) און ווייזט אז עהר האט סימנים פון א בהמה טהורה. אזוי אויך זענען די מזרחיסטען זיי ווייזען זייערע כשר׳ע קלאען אונד אין נאמען פון תורה ארבעטען זיי קעגען די תורה, און וועגען דעם דארף מען זיין גיווארענט פון זיי נאך מעהר. - [מ״ה, ב׳, שעט]

אדמו״ר **מהרש״ב מליבאוויטש זי״ע**, שרייבט אין זיין בריוו וועגען די מזרחי:

״בקיצור טו איך לאזען וויסען מיין מיינונג, אין די אמת׳דיקייט פון די זאך נאכען גוט אריינטראכטען, - אז די כתה [מזרחי] איז ממש אזוי ווי די ערשטע [ציונים], אהן קיין שום חילוק אין די אינעווייניגסטע כוונה. - אין עס איז נאך א סאך ערגער פון איר [פון די ציונות] ווייל דאס באדעקט איר כוונה אין פארהוילט עס אונטער א מאסק פון לבוש הקדושה [הייליגע קליידונג]. אין מען דארף זיין גיווארענט פון איר [מזרחי] נאך מעהר. [אגרות קודש אדמו״ר מהרש״ב, א׳, קיט].

(טייערע לייענער! ווען די ביזט פארטיג מיט דעם קונטרס, און די דארפסט עס שוין נישט צו ווייזען פאר א צווייטען, רייס אראפ דיא עמוד, לייג עס אוועק. די מאמר פון הרב יונה מערצבאך לייג אין שמות, און די איבריגע ווארף אוועק).

און אזוי האט דער מהרש"ב זי"ע גיזאגט אויף רב ריינעס פון לידא וואס האט מייסד גיווען דער מזרחי, האט דער מהרש"ב זצ"ל גיזאגט דעמאלס, :" אז עס וואלט גיווען א קידוש השם אויב דער רב ריינעס וואלט זיך אפגעשווירען זיין בארד, מען זאל זיך נישט טועה זיין נאך עהם". - [מ"ה, א', רצג].

אבער דער קהתי, עהר האט שוין נישט גיהאט די בארד, און דאך קעהן גישעהן אזאנס מען זאל ניצען זיינע זאכען.

און נאך שרייבט אדמו"ר מהרש"ב זיע"א, מיט די לשון :

"אין דער וואס איז מגלה פנים בתורה שלא כהלכה, [ד.ה. עהר טייטשט אריין פאלשע פשטים אין תורה שלא כהלכה], און ער ווייזט די זאך פון ציונות אין תורה בכלל, [ד.ה. עהר ברענגט ראיות צום ציונות פון תורה], ובדא"ח פנימיות התורה בפרט, [און אין קבלה וחסידות בפרט*], איז אזוי וויא עהר שטעלט א"צלם אין היכל", אין אזוי וויא דער מענטש וואס האט גיווידמעט זיין שטינק און זיין טומאה אין קדשי קדשים, [טיטוס**], דער אייבערשטער וועט עהם נישט וועלען פארגעבען. - און השי"ת מיט זיין פיל רחמים זאל אפטוהן פין אונזערע יודישע ברידער, די פארשאלטענע געדאנק, [פין ציונות], אין זאל געבען אין זייער הארץ זיך צו קערען צו עהם באמת. - [מ"ה, א', רצד]

נאך שרייבט דארט אדמו"ר מהרש"ב זיע"א :

"אין זייער איז מיין זעהל פארזאערט צו זעהן אז דע פאלק הערט נאך צו צו די מטיפים* די רשעים וואס פאר דארבען און צובייזלען ר"ל דעם יודישע ווייגארטען צו צו שניידען אין די פלאנצונגען, [דאס איז] דאס ווארצעל וואס מערט ביטערע גראזען דאס ציוניסטישע גידאנק", וואס אין דעם איז גיפט און סם וואס הארגעט און פארברענט די נשמה ר"ל, נאכדעם וואס איז שוין אויף גידעקט זייער שאנד ברבים אונד אויך זייער כפירה און זייער רשעות איז שוין זעהענדיג און אויפגידעקט פאר יעדעם איינעם". - [שם,רצג].

הרה"ק **רבי ישכר דוב מבעלז זי"ע**, האט גיזאגט :

אז ביי ולמלשינים דארף מען איזינען האבען די "ציונים ומזרחים". -[מ"ה, ב', שע"ה].

אין קען מען נאכדעם גיין לערנען פין איינער פין זייערע אנפירערס.

בקיצור :

דאס לערנען פין קהתי איז אזוי ווי יענער משומד וואס איז גישטאנען ביים גלח, אין גיווארט אויפען רייע, זיך צושמאדען ר"ל, אין אזוי שטייענדיג האלט ער א גמרא אין האנט און לערנט פלייסיג.

גייט אדורך א יוד אין זעהט דאס געט ער איהם א פרעג, נו, איר גייט זיך שמדען, אבער וואס לערנט איר אזוי פלייסיג, רופט זיך אהן דער משומד, וואס הייסט ; ביטול תורה !

(טייערע ליינער ! ווען די ביזט פארטיג מיט דעם קונטרס, און די דארפסט עס שוין נישט צו ווייזען פאר א צווייטען, רייס אראפ דיא עמוד, לייג עס אוועק. די מאמר פון הרב יונה מערצבאך לייג אין שמות, און די איבריגע ווארף אוועק).

צום שלוס וועלען מיר ברענגען, די ווערטער פון **הגה"צ משאפראן זצ"ל**, פון די שפעטעריגע צדיקים נאנט צו אונזער דור:

נון מיין באליבטער, אין דעם פארגאנגענעם זומער האב איך גירעט מיט אייער מאמע ע"ה, און איך האב גיזעהן ווי אזוי זי פארשטייט אזוי גוט טיף די גרויסע אומגליק די פארכטיגע, אז די סטרא אחרא האט נאך אזא גרויסע כח, צו פארבלינדען די אויגען פון א סאך מענטשען, אז זיי זעהן נישט ווי אזוי די מזרחי איז ממש די ערב רב, וואס וויל מבלבל זיין (צומישען) מוחות פונעם הייליג פאלק דורך ווייזען זייערע קלאען, אין זיי פארלענגערען די גלות דורך דעם וואס זיי ברענגען אריין כחות פון קדושה אין מחנה הטומאה.

נאך שרייבט ער דארט:

עס איז באוויסט פין זוהר הקדוש און תיקוני זוהר, אז די ערב רב זענען בעוה"ר פארמישט צווישען אונז צווישען גופים וואס קומען פין קינדער פין אברהם יצחק יעקב נאר זייער נשמות זענען פין יענע ערב רב, - און עס איז נישט קיין ספק אז די מזרחים זענען די הויפט פין די ערב רב, השי"ת זאל אונז ראטעווען פין זייער הענט. - [תורת א', תרומה, דף ק"פ]

סוף דבר

נאך די אלע הייליגע פייערדיגע רייד, פון אונזערע הייליגע רבים זצ"ל, וואס די ווערטער זענען גיגעבען גיווארען אויף בארג סיני; דארף מען גוט גוט אריינטראכטען אוי מען רורט צו צו דעם משניות מבוארות און כ"ש אויב מען לערענט אין דעם, צו האט מען נישט קיין חלק אין אריינטון די הייליגע תורה אין די טומאה אריין, חוץ פון א סאך אנדערע איסורים מיט גאר שעדליכע זאכען וואס ווערען גיטון דורך דעם.

און דעם זכות וואס מיר וועלען זיך אפשיידען פון אזעלכע ספרים, בעססער גיזאגט ביכער, וועט השי"ת דערלייכטען אונזערע אויגען און זיין הייליגע תורה, אין דורך דעם זיך מקשר זיין צו השי"ת, אמן.

רשימה מרבנים ואדמורי"ם שאסרו להשתמש בהמשניות מבוארות. (שידועים לנו עד כעת)

כ"ק אדמו"ר מספינקא

כ"ק אדמו"ר מוויזניץ

כ"ק אדמו"ר מקיוויאשד

כ"ק הגה"צ רבי אברהם לייטנער

כ"ק הגה"צ מקאשוי

הרה"ג רבי ישראל חיים מנשה פריעדמן

להשיג הקונטרס, ולהערות

באמעריקע

P.O.B. 27,
Monsey, N.Y. 10952
U.S.A.

בלאנדאן

36 PORTLAND AVENUE
LONDON N16
ENGLAND